

VELIKA DVORANA „UNION“

PONEDELJEK, ^{30.} 16. DECEMBRA 1940

U J M A
III. KONCERT

SLOVENSKA
SIMFONIČNA GLASBA

IZVAJA ORKESTER

LJUBLJANSKE
FILHARMONIJE

DIRIGENTI:

DIMITRIJ ŽEBRE (1, 2, 3, 4, 6)

SAMO HUBAD (5)

DRAGO M. ŠIJANEC (7)

Spored:

1. *Slavko Osterc*: Ouverture classique
2. *Anton Lajovic*: Pesem jeseni
3. *Slavko Osterc*: Simfonija
 - a) Marche
 - b) Caprice
 - c) Musique funebre
 - d) Tocate

O d m o r

4. *Dimitrij Žebre*: Vizija
5. *Filip Bernard*: Rapsodično kolo
6. *Slavko Osterc*: Mati (Simfonična slika)
7. *Matija Tomc*: Nizki rej (Suita)
 - a) Na tratici
 - b) Nagajivka
 - c) Poskočnica

Slavko Osterc:

OUVERTURE CLASSIQUE

Napisana je bila ob priliki razpisa nagrad, ko je Glasbena Matica v Ljubljani priredila festival slovenske glásbe. Pri razdelitvi nagrad je propadla. Prva jo je izvajala beograjska filharmonija, nato jo je dirigiral Mirko Polič na koncertu ljubljanske G. M. ob priliki obiska ruskega skladatelja Čerepnina, potem je bila na sporedih praškega radio-orkestra dvakrat, Češke filharmonije, BBC-orkestra v Londonu, v Odesi, Amsterdamu, Kodanju, Varšavi in v radio Bari. Svetovna založba »Universal - Edition« jo je vzela v komisijo in pripravljala za tisk, kar so pa dogodki zadnjih let preprečili.

Že naslov pove, da je pisana v klasicističnem slogu, zlasti po horizontalni obliki je to vidno. Uvod »Maestoso« preide v hiter tempo, ki ostane vse do konca in ima sonatno obliko. Po izraznih sredstvih je to eno mojih najmanj revolucionarnih del.

S. O.

Anton Lajovic:

PESEM JESENI

Prva izvedba

Uvod tvori nekoliko taktov v nežni dinamiki in uvede v širokih notah razpoloženje, ki ga pozneje stopnjuje glavni tema s tem, da se pojavi v celoti in bolj koncizno. Glavni tema slika otožnost, tragiko. Stranski tema je kontrastna zanosna lirična melo-

dija. Oboje se ponovi v bujnejši instrumentaciji in s pristopanjem novih kontrapunktičnih glasov. Ta del nalikuje sonatni ekspoziciji, ki ji sledi izpeljava, kjer se obe misli izmenjavata. Dinamični višek skladbe je v reprizi, ki je znova stopnjevana povrnitev obeh bistvenih tem. V kodi se vrne del izpeljave, kot daljna reminiscenca zazveni poslednjič lirični tema v sferičnih zvokih visokih violin. Konec skladbe je uvodu podobna skupina, ki poudarja tragiko.

»Pesem jeseni« ni kako slikanje jeseni, temveč prikazuje jesen kot simbol življenja, kot življenjsko dobo človeka v čustvenem smislu.

S. O.

Slavko Osterc:

SIMFONIJA

(Quatre pièces Symphoniques)

Prva izvedba

Končal sem jo pred letom dni. Ima štiri stavke, katerih vsak je lahko izvajan kot samostojna skladba. Posvetil sem jo svojemu prijatelju primariju dr. Vladimirju Guzelju. Nastala je med komponiranjem mojega celovečernega baleta »Iluzije«.

Prvi stavek »Marche« je v zmerno hitrem tempu, večinoma močne dinamike, konča pa »Tranquillo« s pianissimom v godalih, ki se jim v zadnjem akordu pridružijo še flavte in oboe. — Drugi stavek »Caprice« je gotovo najdaljša slovenska skladba, ki ohrani »Vivace-tempo« od začetku do konca. — »Musique funebre« (tretji stavek) je trodelna A B C, pri kateri je C z A ritmično soroden. Oba ta dela imata kot glavni ritem punktirane osminke s pripadajočimi šestnajstinkami. Koralne melodije trobil v delu B so dosledno spremljane s triolami v godalih in vi-

sokih pihalih, h koncu se tej spremljavi pridružijo še rogovi. »Musique funebre« štejem za svoje najgloblje delo, kar sem jih napisal. — Finalni stavek »Tocate« začnejo godala v živem »alla breve«, počasi pristopajo ostali instrumenti, »alla breve« preide v tridobni »vivace«, s katerim se potem menjava. Koniec stavka (in simfonije) tvori širok koral v tripolovičnem taktu.

Za krstno izvedbo sem bil dogovorjen s šefom varšavske filharmonije Grzegorzem Fitelbergom, pa jo je vojna preprečila. Vendar upam, da bo moja simfonija šla kmalu po svetu.

Po izraznih sredstvih je »čisto moja«. Izognil sem se vsaki šabloni, hotel sem napisati delo, ki naj v svetovni glasbeni literaturi nekaj pomeni. Hotel sem, da bo za poslušavce topla v počasnih tempih, v hitrih pa razigrana. Pri vsaki noti, ki sem jo v simfoniji napisal, sem se čutil odgovornega pred vsem svetom. Zaupal sem jo Žebretu, ker je iz moje šole in vem, da jo bo pravilno tolmačil. Naši filharmoniji, ker vem, da lahko nanjo stavimo maksimalne umetniške zahteve. In občinstvu, ker je pri vseh pomembnih koncertnih prireditvah pokazalo nadpovprečno zrelost.

S. O.

Dimitrij Žebre:

VIZIJA

Prva koncertna izvedba

Predlansko in lansko sezono je bila »Vizija« izvajana ponovno v naši operi kot baletna solo-točka Lidije Visjakove. Po glasbenih sredstvih je to eno zmerno modernih Žebretovih del, po notranji vsebini pa morda najbolj poglobljeno. Skladatelj je dosegel v »Viziji« čudovite orkestralne zvoke, zlasti v

»pianissimo«. Kot baletna točka je imela skladba velik, nedeljen uspeh, čeprav v operi razmerje med godali in pihali radi pomanjkanja prvih ni čisto pravilno odmerjeno. »Vizija« je pisana v prostem slogu in v prosti formi.

S. O.

Filip Bernard:

RAPSODIČNO KOLO

Prva koncertna izvedba

Snov za skladbo je zajeta iz Prešernove balade »Turjaška Rozamunda«, vendar ne obravnava nje, ki »grede v kloster, čast ljubljanskih nun postane«, temveč bosansko lepoticco Lejlo, ki »vseh lepot bila je sonce«.

Pesem in ples (sevdalinka in kolo) sta glavni temi, s katerima Lejla očara in omami zmagoslavnega viteza Ojstrovrhara, ženina Rozamunde, da le-ta ne izroči lepe vjetnice njej, temveč Lejlo odpelje na svoj grad, jo poroči in tako sam postane njen vjetnik.

Skladba je prvotno komponirana za solo violino in orkester ter jo ima na repertoarju naša znana violinistinja ga. J. Jevdjenijevič-Brandl, izvajala jo je že ponovno in jo sedaj pripravlja za beograjski radio. — Komponirana je bila leta 1927. Na pobudo nekaterih svojih prijateljev, ki jim je bila ta skladba zelo všeč, sem jo leta 1935. predelal za simfonični orkester, brez solo vl. V tej izdaji je bila doslej izvajana petkrat. V Ljubljani bo to prva javna izvedba.

Muzika sloni na jugoslov. folklori in na ritmu jugoslov. narodnih plesov, v kolikor si to morem in znam predstavljati jaz sam; že znanih pesmi oziroma motivov tu nisem uporabljal.

F. B.

Slavko Osterc:

MATI

(Simfonična slika)

Prva izvedba

Pobudo za to delo mi je dal koreograf Boris Pilato, ki je želel imeti glasbo za svojo baletno zamisel »Nezakonska mati« — pred dobrimi štirimi tedni. Takoj sem šel na delo, ker me je snov »zagrabila«. Snov: mati je v negotovosti za svoj in svojega otroka obstoj, otrok zajoka. Mati ga uspava, njena skrb raste v obup. Ko se otrok zbudi in zopet zajoka, se mati zavè, da je dolžna skrbeti za to »živo bitje« in v njej oživi smisel za nadaljnje življenje in je srečna.

Delo je pisano v prostem slogu z dognanimi najnovejšimi glasbenimi sredstvi in tehniko. To skladbo štejem za svoj najbolj čustveno poglobljen opus. Najvažnejšo vlogo v orkestru ima saksofon.

S. O.

Matija Tomc:

NIZKI REJ

Prva izvedba v Ljubljani

Korošci v Ziljski dolini poznajo dva »reja« (rajanje, ples): *visoki* in *nizki* (ali *obični*) rej. Plešejo jih v nedeljo po Mali Gospojnici. Visoki rej izvajajo po veliki maši, ko zazvoni poldne. V visoki rej, ki ga smatrajo za sveti obred, smejo samo »samični mladeniči« in »nespečane deklice«. Nato se razidejo domov, po kosilu se pripravijo za »nizki rej«, ki ga izvajajo popoldne. K nizkemu reju so pripuščeni tudi oženjenci. Glasbeno obstoji nizki rej iz vrste plesnih pesmi živahnega značaja, hitrih tempov. Napevi kažejo na instrumentalen izvor. Ti plesi simbolično prikazujejo »ujerbanje« (ženitovanijsko vabljenje). — Tomčeva skladba obstoji

iz treh krajših delov, ki nosijo naslove: a) Natratici, b) Nagajivka, c) Poskočnica. Naslovi nekako odgovarjajo vsebini ali značaju porabljenih napevov. Orkester prinaša napeve deloma nespremenjene, deloma pa dani material ritmično, melodično ali tudi modulatorično izrablja, kolikor to dopuščajo neproblematični in tudi harmonično ter melodično zelo utesnjeni napevi. Vsekakor je skladba zanimiv poskus, kako porabiti preproste narodne plesne napeve za skladbe daljših oblik, problem, ki so ga skladatelji drugih narodov že pred časom uspešno rešili (Čehi — Dvořak).

S. O.